

НЕОЛІБЕРАЛЬНИЙ КУРС ЯК ФІЛОСОФІЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ

*Колєсніченко А.С., асистент,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»*

Податкова система, сформована в нашій країні, демонструє численні системні, організаційні, інституціональні та нормативно-правові диспропорції, що комплексно декструктивно впливає на економічний розвиток та не сприяє

ефективному розвитку українського суспільства. У зв'язку з цим виникає гостра потреба у реформуванні системи оподаткування в Україні [1].

Оподаткування виступає фінансовою формою побудови відносин між економічними суб'єктами та державою. Тому, пошук кращих перспектив функціонування української податкової політики є актуальним питанням на сучасному етапі розвитку українського суспільства й державних інститутів.

Проблематиці теоретичних і практичних питань оподаткування в Україні присвячені наукові праці багатьох вчених, таких як: З.С. Варналій, Ю.А. Артеменко, Г.В. Василевська, Н.О. Коломієць, О.І. Линник [3], П.В. Мельник та інші. Однак, створення ефективної взаємодії всіх підсистем та механізмів щодо впровадження оподаткування на національному ринку, що відтворює дохідну частину бюджетів всіх рівнів, які утворюють державну скарбницю країни, залишається відкритим аспектом для дослідження і залишає низку не вирішених завдань для науковців та експертів в цій галузі. В цьому контексті доцільно прослідити загальний напрям реформування податкової системи України та проаналізувати характер змін.

За загальноприйнятим підходом податки, що інтерпретують як законодавчо визначені обов'язкові платежі, покликані забезпечувати перерозподіл національного доходу. Цей механізм виражається в регуляторному стягненні коштів фізичних та юридичних осіб з метою поповнення бюджетів та цільових фондів різних рівнів. Такий перерозподіл допомагає державі виконувати регулятивну та соціально-економічну функції, а саме: вирівнювати суспільну нерівність, стимулювати пріоритетні галузі економіки та науки тощо.

Звертаючись до світового досвіду формування податкових систем, слід зауважити, що в Україні, на відміну від більшості країн Європи з прогресивними ставками податків, діє плоска система оподаткування, або «flat rate».

При цьому, серед основних податків, які наповнюють бюджет, виділяють:

- прямі податки зі ставкою 18% (податок на прибуток та доходи фізичних осіб);

- непрямі податки, закладені в ціну продукції, яку ми споживаємо (акцизний податок, ПДВ) [2].

Зміна податкових надходжень до держбюджету, що формують превалюючу його частку, що складає близько 80%, представлена на рис. 1. До складу інших джерел прибутку включають неподаткові надходження, зокрема: кошти Нацбанку України, прибуток від державних або комунальних підприємств, адміністративні збори, платежі і таке інше.

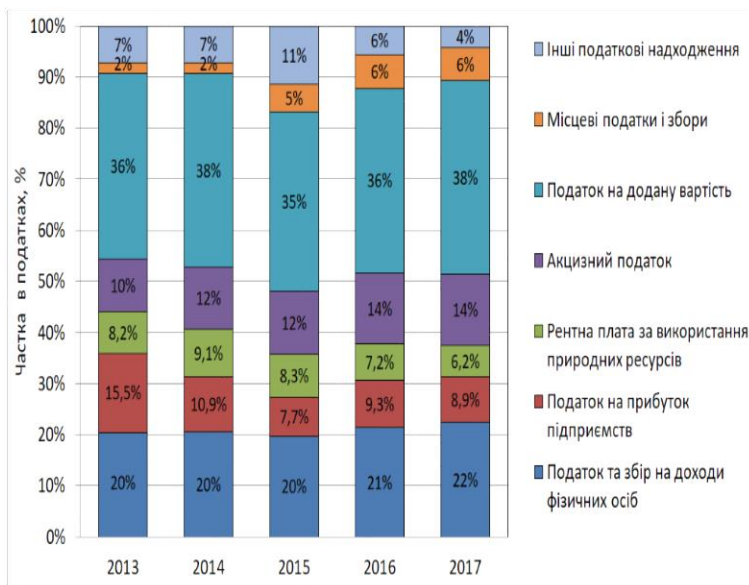

Рис. 1. Зміна структури податкових надходжень до зведеного держбюджету України

Джерело: сформовано на основі [2]

Аналіз даних, представлених на рис., дозволяє зробити висновок, що основний податковий тягар в Україні лягає на плечі кінцевих споживачів через акцизні збори, податки на додану вартість та податки з доходів фізичних осіб.

За результатами 2017 р. такі види платежів забезпечили 75% податкових надходжень – 615 млрд грн. При цьому, необхідно зазначити, що простежується тенденція перенесення податкового тиску на фізичних осіб, яка характеризувалася

посиленням впливом починаючи з 2014 р. Так, у 2013 р. їх частка складала всього 67%. Водночас, обсяг податків, які сплачує бізнес, постійно зменшується. Зокрема, за 2017 р. частка податку на прибуток підприємств склала лише 8,9%. При цьому, відсоток рентної плати за видобуток газу, руди та інших корисних копалин зменшився до 6,2% [2].

Динаміка цих показників ілюструє нову філософію податкової системи України, яка полягає в наданні максимальної свободи бізнесу та збільшенні виплат з боку громадян. Таким чином впроваджується загальний неоліберальний курс України, який підтримують основні міжнародні фінансові інституції та зовнішньоекономічні партнери. Головна мета його полягає в тому, що має зменшитися державний вплив на соціально-економічні процеси, одночасно з трансформацією регуляторних функцій до сфери дії ринкової «саморегуляції».

Кожна філософія, як спосіб наукового осмислення та вираження через певну систему понять і трактувань, має опиратися на визначене підґрунтя. В даному випадку основним положенням виступає цільове послаблення контролю за економікою, що має привабити іноземних інвесторів, які, як наслідок, забезпечать фінансування національного виробництва. Що стосується населення, то громадяни зможуть подбати про свої потреби власними силами, бо прогнозна заробітна плата підвищиться, одночасно зі збільшенням робочих місць на нових або модернізованих суб'єктах господарювання.

Доцільно зазначити, що дана ідеологія в умовах функціонування вітчизняних підприємств є дискусійною, що обумовлено наявністю вірогідності неспрацювання такої стратегії. При цьому, міжнародна практика демонструє фактичну комерціалізацію суспільного простору та втілення пакету неоліберальних реформ, які призводять до поглиблення соціально-економічної нерівності.

Таким чином, з огляду на трансформації і тенденції, характерні для національного ринку щодо функціонування податкової системи, слід підкреслити наявність неоліберального курсу впровадження важелів та підходів до формування системи оподаткування у світлі міжнародного досвіду і течій, властивих поточному стану розвитку інституту податків. Неоднозначні

висновки щодо орієнтації на саморегулюючі ліберальні засади впровадження податкової системи свідчать про необхідність індивідуального, науково-обґрунтованого та зваженого підходу в контексті слідування нових течій філософії оподаткування, з врахуванням національної специфіки, ментального базису, а також історико-економічних передумов розвитку.

Література.

1. Гушан О.В. Проблеми і перспективи розвитку оподаткування в Україні / О. В. Гушан, А. Є. Громова // Молодий вчений. – 2017. – № 4. – С. 651-653.

2. Кравчук О. Кому на руку податки в Україні: європейські моделі та можливі альтернативи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://commons.com.ua/uk/komu-na-ruku-podatki-v-ukrayini-yevropejski-modeli-ta-mozhlivi-alternativi/>.

3. Линник О.І. Проблеми оподаткування підприємств в Україні / О. І. Линник, Л. С. Чернова // Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум–2013»: тр. 9-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 3-5 грудня 2013 р. – Харків : НТУ «ХП», 2013. – С. 130-132.